

بسمه الله الرحمن الرحيم

موسسه آموزش عالی طلوع مهر
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق خصوصی

مسئولیت مدنی پزشک در انجام عمل زیبایی و ترمیمی منجر به تغییر چهره

نگارش

علی یاسمی

استاد راهنما

دکتر محمد جواد بحرینی

دی ۱۳۹۸

برگ اصالت و مالکیت اثر

اینجانب علی یاسمی دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته حقوق خصوصی موسسه آموزش عالی طلوع مهر، پدیدآور پایان نامه با عنوان انجام عمل زیبایی و ترمیمی منجر به تغییر چهره بارانمایی دکتر محمد جواد بحرینی گواهی و تعهد می کنم که بر پایه قوانین و مقررات، از جمله «دستورالعمل نحوه بررسی تخلفات پژوهشی» و همچنین «مصادیق تخلفات پزشکی» مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (۲۵ اسفند ۱۳۹۳) این پایان نامه دستاورد پژوهش این جانب و محتوای آن از درستی و اصالت برخوردار است.

حقوق معنوی همه کسانی را که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه تاثیر گذار بوده اند، رعایت کرده ام و هنگام کاربرد دستاورد پژوهش های دیگران در آن، با دقت و به درستی به آن ها استناد کرده ام.

این پایان نامه و محتوای آن را تاکنون این جانب یا کس دیگری برای دریافت هیچگونه مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نکرده ایم. همه حقوق مادی این پایان نامه از آن موسسه آموزش عالی طلوع مهر است و آثار برگرفته از آن با وابستگی سازمانی موسسه آموزش عالی طلوع مهر منتشر خواهد شد.

در همه آثار برگرفته از این پایان نامه، نام استاد(ان) راهنما و اگر استاد راهنمای نخست تشخیص دهد، نام استاد(ان) مشاور و نشانی رایانامه سازمانی آنان را می آورم.

در همه گام های انجام این پایان نامه، هرگاه به اطلاعات شخصی افراد یا اطلاعات سازمان ها دسترسی داشته یا آن ها را به کار برده ام، رازداری و اخلاق پژوهش را رعایت کرده ام.

تاریخ امضاء

این گزارش و همه حقوق مادی و محصولات آن (مقاله ها، کتاب ها، پروانه های اختراع، برنامه های رایانه ای، نرم افزارها، تجهیزات ساخته شده و مانند آن ها) بر پایه «قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان» مصوب سال ۱۳۴۸ و اصلاحیه های بعدی آن و همچنین آیین نامه های اجرایی این قانون از آن موسسه آموزش عالی طلوع مهر است و هرگونه استفاده از همه یا پاره ای از آن شامل نقل قول، تکثیر، انتشار، کاربرد نتایج، تکمیل و مانند آن ها به صوت چاپی، الکترونیکی یا وسایل دیگر، تنها با اجازه نوشتاری موسسه آموزش عالی طلوع مهر شدنی است. نقل قول محدود در انتشارات علمی مانند کتاب و مقاله یا پایان نامه ها و رساله های دیگر با نوشتن اطلاعات کامل کتاب شناختی، نیازی به مجوز موسسه آموزش عالی طلوع مهر ندارد

شماره:
تاریخ: ۱۳۹۸/۱۰/۱۸
پیوست:

شماره پیگیری
۳۳۵۴۱۶

بسمه تعالی

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد ناپیوسته

با تأیید خداوند متعال و با عنایت به آئین نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد ناپیوسته آقای علی یاسمی وزودی نیمسال اول ۹۷ - ۹۶ با شماره دانشجویی ۹۶۱۷۹۱۱۲ در رشته حقوق خصوصی تحت عنوان: مسئولیت مدنی پزشک در انجام عمل زیبایی و ترمیمی منجر به تغییر چهره با حضور استادان راهنما، داور (داوران) و نماینده تحصیلات تکمیلی در موسسه آموزش عالی طوع مهر در تاریخ ۱۳۹۸/۱۰/۱۸ تشکیل گردید.

- نظر هیأت داوران پس از استماع بیانات و نحوه ارائه نامبرده به شرح ذیل می باشد:
- پایان نامه مورد قبول می باشد.
 - پایان نامه با اصلاحات مورد قبول می باشد.
 - پایان نامه مورد قبول نمی باشد.

نمره نهایی پایان نامه از ۳۰ به عدد: ۱۷/۱ به حروف: هفده و یک

تعداد واحد پایان نامه:

امضاء	مرتبه علمی	نام و نام خانوادگی	هیأت داوران
	استادیار	دکتر سید مهدی میرزادانی	داور داخلی
	استادیار	دکتر محمدجواد بحرینی	استاد راهنما
	استادیار	دکتر سیدمهدی علوی	داور داخلی

معاون آموزشی و پژوهشی
امضاء و تاریخ

پروردگارا

بمن آرامش ده

تا بپذیرم آنچه را که نمی توانم تغییر دهم

دلیری ده

تا تغییر دهم آنچه را که می توانم تغییر دهم

بیش ده

تا تفاوت این دو را بدانم

مرا فهم ده تا متوقع نباشم دنیا و مردم آن مطابق میل من رفتار کنند

تقدیم به پدر ، مادر ، همسر و دخترهای دسته گلم

چکیده

علم جراحی زیبایی، ترمیمی و تغییرات در ساختار فیزیکی بدن بویژه در صورت افراد و علم لیزر درمانی رفته رفته توانسته است بازار خود را در بین علاقه مندان به استفاده از این روش درمانی با میزان اعتماد و رضایتی که در بین استفاده کنندگان ایجاد نموده است را با انواع جراحی های درمانی، ترمیمی و زیبایی در قسمت های مختلف بدن پیدا نماید

از آنجایی که برابر ماده یک قانون مسئولیت مدنی: هر کس بدون مجوز قانونی عمداً یا در نتیجه بی احتیاطی به جان یا سلامتی یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شهرت تجارتي یا به هر حق دیگر که به موجب قانون برای افراد ایجاد گردیده لطمه ای وارد نماید که موجب ضررمادی یا معنوی دیگری شود مسئول جبران خسارات ناشی از عمل خود می باشد. لذا پزشک نیز در انجام عملیات جراحی چنانچه در نتیجه فعل او خساراتی به دیگری وارد سازد متناسب با نوع زیان و قصور خود مسئولیت در جبران دارد.

در این تحقیق ما به دنبال ارکان و مبانی و شرایط مسئولیت پزشک و افراد مرتبط با این قصور با بررسی دیدگاههای فقهی و نظریات حقوق دانان و چالش های حقوقی در این زمینه خواهیم بود.

واژگان کلیدی: مسئولیت مدنی، عملیات جراحی، ترمیم و تغییر چهره

فهرست مطالب

چکیده	۱۰
مقدمه	۱۵
بیان مسئله	۱۶
ضرورت و اهمیت انجام تحقیق	۱۷
اهداف تحقیق	۱۸
سئولات تحقیق	۱۹
فرضیه های تحقیق	۱۹
پیشینه و سابقه تحقیق	۲۰
جنبه نو آوری تحقیق	۲۰
سازماندهی تحقیق	۲۰
روش تحقیق	۲۰

فصل اول : کلیات

مبحث اول : تاریخچه عمل های جراحی زیبایی و ترمیمی	۲۲
مبحث دوم : مسئولیت پزشک در حقوق ایران و فرانسه	۲۵
مبحث سوم : مسئولیت مدنی پزشک و انواع آن در حقوق ایران	۲۹
گفتار اول : مسئولیت مدنی اخلاقی و قانونی	۳۳

- گفتار دوم : مسئولیت مدنی قراردادی . /خارج از قرارداد..... ۳۷
- گفتار سوم : مسئولیت مدنی حرفه ای و انتظامی ۴۱
- مبحث چهارم : انواع عملیات جراحی ۴۲
- گفتار اول : جراحی در مانی ۴۵
- گفتار دوم : جراحی ترمیمی ۴۵
- گفتار سوم : جراحی زیبایی ۴۶
- مبحث پنجم: مشروعیت اعمال جراحی در فقه اسلامی ۴۸

فصل دوم : مفاهیم

- مبحث اول : عملیات جراحی زیبایی پزشکی ۵۲
- مبحث دوم : انواع عملیات جراحی پزشکی ۵۵
- گفتار اول : جراحی زیبایی ۵۶
- گفتار دوم : جراحی تحسینی ۵۷
- مبحث سوم : جراحی و عملیات تغییر چهره ۶۰
- گفتار اول : انگیزه های جراحی زیبایی و تغییر چهره ۶۳
- بند اول: انگیزه درمانی ۶۴
- بند دوم : انگیزه روانی ۶۴
- بند سوم : انگیزه فرار از کیفر ۶۶
- بند چهارم : انگیزه شغلی ۶۶

فصل سوم : شرایط ، ارکان و مبانی مسئولیت پزشک ناشی از اعمال جراحی

- مبحث اول: شرایط مسئولیت مدنی پزشک وسایرین در انجام اعمال زیبایی وتغییر چهره..... ۶۸
- مبحث دوم : ارکان مسئولیت مدنی پزشک ۷۱
- گفتار اول : فعل زیانبار ۷۲
- گفتار دوم : وقوع خسارت..... ۷۳
- مبحث سوم : مبانی مسئولیت مدنی پزشک ۷۴
- مبحث چهارم : شرایط و ضوابط عملیات جراحی..... ۷۹
- مبحث پنجم : اسباب و عوامل رافع مسئولیت در حقوق ایران..... ۸۱
- گفتار اول : : قرارداد پزشک و بیمار ۸۶
- گفتار دوم : ماهیت قرار داد معالجه ۹۰
- گفتار سوم : رابطه سببیت بین وقوع خسارت و فعل زیانبار ۹۳
- گفتار چهارم:مسئولیت به نتیجه در حقوق ایران ۹۳
- گفتار پنجم : مسئولیت به وسیله در حقوق ایران ۹۷
- نتیجه گیری ۱۰۰
- فهرست منابع ۱۰۱
- چکیده انگلیسی ۱۰۵

فصل نخست کلیات

مقدمه

جراحی زیبایی و ترمیمی از جمله گرایش های نوآمد در زمینه علم پزشکی بوده که در پی پیشرفت علم جراحی و استقبال عامه مردم در قرن اخیر، و به ویژه در چند سال گذشته رشد فزاینده و قابل توجهی داشته است. با عنایت به ویژگی ها و اهمیت این نوع از عملیات پزشکی، چالش هایی اخلاقی و حقوقی مبنای جواز و احکام مترتب بر مسئولیت مدنی جراحی های زیبایی و ترمیمی و تغییرات چهره (مورد مطالبه بیمار یا دور از نظر او) مطرح شده است. به طور کلی عملیات جراحی زیبایی که در ابتدای ظهور این علم با عنوان جراحی پلاستیکی معرفی گردید را در سه دسته می توان جای داد. ابتدا جراحی ترمیمی، که برای رفع نقص عملکرد عضو ناقص اعم از مادر زادی و یا در اثر ایجاد حوادث صورت پذیرفته. دوم، جراحی زیبایی که صرفاً جهت اصلاح و زیباسازی عضوی از بدن که بنا به سلیق اشخاص تصمیم به تغییراتی به اشکالی که مورد نظر او می باشد و مخصوصاً در جوامعی که از نظر مالی در شرایط متناسب تری قرار دارند صورت پذیرفته است. که در آن فردی طبیعی جهت ارتقاء زیبایی، تن، خویش را به تیغ جراحان می سپارد و نهایتاً جراحی زیبایی است که فرد بنا به دلایلی خارج از دو دسته فوق اشاره نه مشکل نقص عضو مادر زادی و نه ایرادی در اندام و در چهره خود می شناسد بلکه اتفاقاً خود را زیبا می بیند و اساساً مشکل از توجه زیاد به خود می باشد و دوست دارد چهره او مانند افراد شاخص در جامعه مثل بازیکنان، بازیگران، خوانندگان و هنرمندان زیبا و مطرح باشند. لذا انجام این جراحی ها در تمامی گونه های آن عملی مجاز بوده و صرف عمل نمی تواند تقصیر پزشکی به حساب آید. لیکن در مواردی که ضرورت حیاتی وجود ندارد بالاخص جراحی زیبایی محض تعهد درمانی پزشک تشدید و تعهد آگاه سازی او تغلیظ می گردد که چالش نبود قانون و مقررات منسجم و دارای ضمانت اجرای قانونی برای متقاضی و پزشک معالج مورد توجه و قابل بحث و بررسی است.

بیان مسئله

معیار استاندارد عمل های زیبایی تا حد زیادی به فرهنگ آن جامعه بستگی دارد اما با این وجود جذابیت های صورت از اصول نسبتاً پایداری تبعیت می نماید هر چند که علی رغم وجود اصول ، چارچوب و قواعد خاص زیبایی هر شخص زیبایی منحصر به فرد و خاصه خود دارد و معیار تمایل و علاقه او است افرادی هستند که در جامعه همیشه در زندگی روز مره خود به اصطلاح از این شاخه به آن شاخه می شوند یعنی دائماً کار و شغل خود و حتی محل زندگی خود را تغییر ، با دوستان جدید آشنا و اثاث منزل خود را عوض می کنند که از این نوع افراد آدم های مشابهی پیدا می شود که به نوعی شاید نشود دقیقاً اسم بیمار را بر آنها نهاد چرا که بعضی ها واقعاً از عیب و نقص و دردی رنج نمی برند بلکه چون از لحاظ مالی متمکن هستند همانگونه که ماهیانه و یا فصلی منزل و اثاث منزل خود را عوض می کنند به فکر زیبایی و تغییرات مورد نظر و پسند خود در اندام خود بلاخص در چهره خود می باشند که در قسمت های بدن خود جراحی های زیبایی و ترمیمی انجام می دهند .

مسئله ای که قابل طرح است این است که آیا این عمل ها شرعاً و قانوناً و جاهت قانونی دارند ؟ و اگر پاسخ مثبت می باشد تضمینات پزشک در برآورده کردن خواسته بیمار تحت چه قانون و مقرراتی قابل پیگیری است ؟ و همچنین افراد سود جو و فرصت طلب با مقاصد دور زدن قانون و قانون گریز را چگونه می توان شناخت و قانده برخورد با این افراد چگونه است ؟ علاوه بر مشکلاتی که در خصوص عمل های اصطلاحاً ناموفق مخصوصاً عمل های در چهره فرد بوجود می آید با چه قانونی می توان بیمار و پزشک را ملزم به مراجعه به مراکز هیجی همچون اداره تشخیص هویت پلیس آگاهی و سازمان ثبت احوال نمود تا در صورت تغییر اساسی در چهره فرد هویت واقعی او را بتوان مورد رصد و شناسایی قرار داد.

ضرورت و اهمیت انجام تحقیق

امروزه جراحی پلاستیکی، زیبایی و ترمیمی در تمام کشورهای دنیا از لحاظ تکنیک پزشکی و کیفی و کمی رشد و پیشرفت چشمگیری داشته که کشور ما ایران نیز از این قاعده مستثناء نبوده و وجود این علم را در کنار سایر علوم پزشکی پذیرفته است که البته در چند سال اخیر به علت علاقه و تمایل مردم نیز پیشرفت قابل توجهی داشته و افراد زیادی را به خود علاقمند کرده است.

توجه به این نکته که جراحی زیبایی و ترمیمی نه تنها با رفع نواقص و عیوب بوجود آمده از حوادث ناشی از آتش سوزی، تصادفات، سرطان و بیماری های پوستی و مادر زادی کمک شایانی به فرد و سرشادابی جامعه می نماید. لذا از آنجایی که تمایل افراد به اصلاح عیوب صورت بیش از اعضای بدن می باشد و چهره هر فرد برای او از اهمیت خاصی برخوردار می باشد از اینرو صدمات و خسارات ناشی از قصور و تساهل و عدم مهارت پزشک می تواند خسارات جبران ناپذیری برای فرد و روح اجتماع به بار آورد.

پزشکان و متخصصان جراحی با تبلیغات وسیع در این خصوص انگیزه و تمایل افراد را به تن دادن به چنین جراحی هایی و سپردن خود به دست تیغ جراح برانگیخته و افرادی که تمایل به جراحی زیبایی در نواحی مختلف بدن به ویژه در ناحیه صورت از جمله زیبایی پیشانی و ابرو ها، جلوگیری و رفع روند پیر شدن صورت، جراحی زیبایی گونه ها، جوان سازی (تازه سازی) پوست، تزیینات زیبایی، اصلاح جای زخم، جراحی ترمیمی صورت، و مانند این ها را زمینه سازی می نمایند که البته همیشه نتیجه این عملیات جراحی پزشک نتیجه مطلوب و دلخواه نبوده و موجبات آسیب و خساراتی را برای بیمار به همراه دارد که جبران ناپذیر و غیر قابل برگشت می باشد. از این جهت ضرورت این تحقیق در راستای آشنایی این علم نوظهور و عوارض و عواقب ناشی از عدم مهارت یا تخلفات طبیب و شناخت و آنالیز چالش های و نواقص و عدم وجود قانون بروز و متناسب با این علم، خصوصاً در زمینه

قرارداد قبل از عمل و تعهدات طرفین و همچنین افرادی که هدف آنها از این عمل ایجاد تغییر چهره می باشد و ضرورت های اطلاع به مبادی مربوطه مثل ادارات تشخیص هویت آگاهی و یا ثبت احوال در خصوص مجوز و بارگزاری هویت قبل از عمل و بعد از عمل این قبیل افراد که با اهدافی که ممانعت قانونی وجود ندارد و تصویب قانونی در خصوص عدم امکان پذیرش بیمارانی که قصد دور زدن قانون را دارند و اینکه لزوماً همه این افراد می بایستی از مراجع امنیتی و اطلاعاتی گواهی معتبر ارائه و هماهنگی لازم را معمول دارند را مورد کنکاش قرار خواهیم داد. پس بنابراین آشنایی و شناخت کافی از قوانین و مقررات اجرایی قبل و بعد از انجام انواع عملیات جراحی و به ویژه جراحی های منجر به تغییر چهره و مراکز ذی مدخل و مرتبط با این موضوع حائز اهمیت و مورد توجه است.

اهداف تحقیق

امروزه وجود موفقیت ها و پیشرفت های علم پزشکی در خدمت بشر و جامعه انسانی قرار گرفته است تا او را در راه بهتر زیستن و آرامش هر چه بیشتر در زندگی یاری رساند . او با استفاده از این علم بدو نیازهای پزشکی و درمانی خود را مرتفع و سپس با تکامل و نوآوری های آن به دنبال نیازهای دیگر خود که غالباً رنگ و بوی درمانی صرف در آن کمتر و شکل زیبایی و ترمیمی در آن نمایان تر بوده در کنار توجه درمانی بشر به این علم قرار گرفته است .

علاقه و تمایل انسان امروزه به انجام جراحی های زیبایی و ترمیمی به حدی بالا گرفته است که بازار این نوع عملیات پزشکی بسیار پر رونق و طرفداران زیادی را به خود مجذوب نموده است . تا جایی که طرف داران این نوع از عمل های جراحی دست به تغییراتی در اندام خود و در قسمت های مختلف مانند پیکر تراشی و خصوصاً در چهره و رخساره خود می زنند .تن دادن به این گونه از عملیات جراحی جدای از مشکلاتی که برای این افراد اعم از اینکه پزشک حاذق باشد و یا از افراد غیر متخصص و فرصت طلب بوجود آید در مواردی به خواست متقاضی و یا ناخواسته و براساس تصورات نا صحیح او از انجام جراحی زیبایی

صورت می پذیرد که باعث تغییر چهره فرد و مشکلاتی در شناسایی و احراز هویت وی برای مراکز امنیتی و انتظامی و مدارک شناسایی وی مثل گذرنامه، شناسنامه، گواهینامه، مدارک دانشگاهی و کلیه مدارکی که با عکس و تصویر سابق که بعد از عمل جراحی متفاوت با چهره فرد می باشد بوجود می آورد و البته در این میان افرادی نیز وجود دارند که دقیقاً هدف از انجام این عمل های جراحی تغییر چهره به جهت فرار از چنگال قانون به سبب بزه انتسابی خود می باشند. لذا این تحقیق به دنبال شناخت راه کارهای قانونی و شناخت چالش های قانونی این علم نو ظهور پزشکی می باشد که علیرغم جذابیت و مفید بودن آن بروز نبودن قانون در کنار علم بروز می تواند زمینه سوء استفاده و خطراتی برای جامعه باشد.

سئوالات تحقیق

حدود و میزان مسئولیت مدنی پزشک در انجام عمل زیبایی و ترمیمی منجر به تغییر چهره چگونه است؟

مبانی و ارکان مسئولیت مدنی در حقوق ایران چیست؟

اتجام عملیات جراحی تغییر چهره و عمل های زیبایی تحت تاثیر چه انگیزه و عواملی ایجاد می شود؟

مسئولیت مدنی پزشک در انجام عمل های زیبایی و ترمیمی منجر به تغییر چهره مسئولیت به وسیله است یا به نتیجه؟

فرضیه های تحقیق

فرضیه های این تحقیق به شرح ذیل است:

فرضیه نخست: پزشک در انجام عملیات جراحی زیبایی و ترمیمی منجر به تغییر چهره مسئولیت مدنی دارد و او در هر حال مسئولیت انجام صحت عملیات جراحی، حفظ سلامتی بیمار و تغییرات مورد نظر بیمار در تغییرات چهره و زیبایی مورد دلخواه او می باشد.

فرضیه دوم: مسئولیت پزشک در انجام عملیات جراحی مبتنی بر نظریه تقصیر است.

پیشینه و سابقه تحقیق

با کنکاش در مجلات مرتبط مباحثی همچون: « بررسی فقهی و حقوقی جراحی زیبایی » که از شاخه های پزشکی و از پدیده های نوظهور این علم بزرگ است و نیز پایان نامه ای با موضوع « تجزیه و تفسیر ریسک و اعتماد در زیست جهان پزشکی » یافت شد اما پژوهشی با این موضوع مشاهده نشد.

جنبه نو آوری تحقیق

انجام عملیات جراحی با استفاده از تجهیزات و فنون و تکنیک ها و امکانات پزشکی جدید باعث ایجاد تغییرات در ساختار فیزیکی افراد جامعه می شود که می تواند وضعیت حقوقی متفاوتی ایجاد نماید.

سازماندهی تحقیق

این پژوهش در سه فصل ارائه می شود. بدین صورت که در فصل اول، کلیات مفاهیم مربوطه همچون مسئولیت مدنی، پزشک، اعمال ترمیمی و تغییر چهره بحث و بررسی می شود و در فصل دوم با ورود به موضوع پژوهش، میزان مسئولیت مدنی پزشک در اعمال جراحی منجر به تغییر چهره مورد بحث قرار می گیرد و در فصل سوم نیز، ضمن تعیین خلاهای تقنینی این موضوع و ارائه راه کار های قانونی مرتبط بررسی و نهایتا نتیجه گیری می شود.

روش تحقیق

در این تحقیق از روش میدانی و کتابخانه ای و مطالعه لازم در راستای آشنایی با مفهوم اعمال جراحی زیبایی و ترمیمی و نیز مفهوم تغییر چهره تبیین گردیده است .

میزان مسئولیت مدنی پزشک و همچنین بیمار و سایر افراد دخیل در این نوع عملیات جراحی مورد مطالعه و پژوهش قرار گرفت

مبحث اول : تاریخچه عمل های جراحی زیبایی و ترمیمی

دانش و علوم مختلف همواره به فراخور نیاز انسان در مسیر تکامل قرار گرفته است که در این بین علم پزشکی نیز از این قائده مستثنا نبوده و در طول حیات بشری با اندک امکانات موجود آن زمان در کنار جامعه بشری جهت کمک به آسایش و تحمل درد ناشی از بیماری های مختلف بوده است . سابقه انجام عمل های زیبایی و ترمیمی به گذشته های دور می رسد .

ادعا شده که بر طبق اسناد تاریخی ، نخستین عمل جراحی زیبایی اصلاح در سه هزار سال قبل در مصر باستان صورت پذیرفته است و توسط شخصی به نام ادویت اسمیت در سال ۱۸۶۲ کشف گردید . نسخ تاریخی مربوطه توسط شخصی به نام جیمز از اعضای موسسه شرقی دانشگاه شیکاگو ترجمه شد و مشتمل بر ۴۸ واقعه تاریخی بود . ۲۷ مورد از آنان مربوط به صدمات سر از قبیل جراحی ها و شکستگی جمجمه بود) ^۱ .

همچنین گفته شده در ششصد سال پیش از میلاد شخصی به نام سوشروتا عمل جراحی زیبایی و آب مروارید انجام می داده و وی شیوه نوینی را در عمل جراحی بینی به کار برده است ^۲ در اواسط قرن پانزدهم میلادی عملیات جراحی زیبایی دچار دگرگونی فراوانی گردید به طوری که شخصی به نام هنری فون فولسبندت عمل جراحی بینی را برای شخصی که بینی خود را به

^۱ - (رینز، ۲۰۰۹، ق، ص، ۱۵۰)

^۲ - (www.scribd.com.Dwivedi)